

Gezondheidsenquête 2008

De gezondheid van volwassenen in deelgemeente Kralingen-Crooswijk

Wijkrapportage (CBS-buurt)

Augustus 2009
GGD Rotterdam-Rijnmond

Bianca Stam
Gea Schouten
Berdi Christiaanse

Voorwoord

In dit rapport vindt u de resultaten van de gezondheidsenquête 2008. Dit onderzoek wordt één keer per vier jaar door de GGD Rotterdam-Rijnmond uitgevoerd. Inwoners van 16 jaar en ouder zijn benaderd voor deelname aan het onderzoek. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in alle tien de gemeenten die deel uitmaken van het werkgebied van de GGD Rotterdam-Rijnmond: Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen. In de vragenlijst stonden vragen die met de gezondheid te maken hebben. Zo zijn er vragen opgenomen over lichamelijke gezondheid, bewegen, roken, alcoholgebruik, mantelzorg, sociale contacten en de woonomgeving.

In het kader van IWAP (Integrale Wijkactieplannen) zijn per deelgemeente overzichten van de gezondheid op wijkniveau gemaakt. Dit wijkrapport geeft een beeld van de gezondheidssituatie van de inwoners van deelgemeente Kralingen-Crooswijk.

In november 2009 verschijnt daarnaast het gemeenterapport met Rotterdamse cijfers. Gelijktijdig komt er een rapport uit waarbij de gezondheid van inwoners uit de vier grote steden worden vergeleken. Naast deze rapporten is ook een naslagwerk gemaakt. In dit naslagwerk, 'Onderzoeksmethode gezondheidsenquête 2008 en gezondheid in relatie tot achtergrondkenmerken', wordt dieper ingegaan op de gebruikte onderzoeksmethodiek. Tevens wordt in bovengenoemde rapportage de relatie van de uitkomstmaten met diverse achtergrondvariabelen, zoals leeftijd, geslacht, etnische herkomst en opleiding weergegeven. De belangrijkste uitkomsten van deze analyses worden vermeld in het gemeenterapport.

Ik hoop dat het rapport voldoet aan uw verwachtingen en dat de resultaten een handreiking kunnen bieden voor het ontwikkelen en het uitvoeren van het gezondheidsbeleid van uw deelgemeente.

Mw. Prof. Dr. M.C.H. Donker
Algemeen directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	5
Leeswijzer	5
1 Bevolkingssamenstelling.....	6
2 Lichamelijke gezondheid en psychisch welbevinden.....	8
3 Leefstijl.....	10
4 Zorggebruik en mantelzorg	13
5 Woonomgeving	14
6 Huiselijk geweld	16
7 Samenvatting en belangrijkste uitkomsten	17
Bijlage 1 Toelichting bij indicatoren.....	18

Leeswijzer

In dit rapport worden percentages gepresenteerd over algemene en psychische gezondheid, leefstijl, eenzaamheidsgevoel, zorggebruik en de leefomgeving van de inwoners van deelgemeente Kralingen-Crooswijk. Deze percentages worden per wijk (CBS-buurt) weergegeven en worden vergeleken met de percentages die horen bij de gehele deelgemeente waartoe ze behoren: deelgemeente Kralingen-Crooswijk.

Omdat we uitspraken doen over de hele bevolking van de deelgemeente en de inwoners van de wijken binnen de deelgemeente, maken we op basis van de steekproef een schatting van het werkelijke percentage. In een aantal tabellen is een 95% betrouwbaarheidsinterval weergegeven. De kans dat het werkelijke percentage binnen de grenzen van het interval ligt, is 95%. Hoe dichter de grenzen bij elkaar liggen, hoe nauwkeuriger het werkelijke percentage benaderd wordt.

Wanneer er wordt gesproken over verschillen (hoger of lager, meer of minder) tussen de wijken is er sprake van een statistisch significant verschil (niet verklaard door toeval). Alle significante verschillen worden in de tabellen vetgedrukt. Daarnaast wordt er bij ieder significant verschil ook gekeken of er na een correctie voor leeftijd en geslacht nog sprake is van een significant verschil. Als dat het geval is, wordt dit in de tabel aangegeven met een sterretje (*). Een aantal percentages zijn minder betrouwbaar omdat het aantal respondenten minder is dan vijf. Voor de duidelijkheid worden deze percentages aangeduid met een hekje (#).

Een uitleg bij de gepresenteerde uitkomstmaten vindt u in bijlage 1.

De deelgemeente Kralingen-Crooswijk is vergeleken met het gemiddelde van Rotterdam. Als op deelgemeenteniveau de gegevens van 2008 worden vergeleken met gegevens van 2005 dan gaat het om de groep inwoners van 16 tot en met 84 jaar. Het percentage voor 2008 wijkt dan af van het percentage in de tabel, omdat het hier gaat om inwoners van 16 jaar en ouder. Alleen als er sprake is van een toe- of afname ten opzichte van 2005 wordt dit in de tekst genoemd.

1 Bevolkingssamenstelling

De deelgemeente Kralingen-Crooswijk bestaat uit 8 wijken en er wonen bijna 50.000 mensen. Voor dit rapport zijn de wijken Nieuw Crooswijk en Oud Crooswijk samengevoegd tot één wijk. Dit gebied wordt in het vervolg van dit rapport Crooswijk genoemd. Kralingen Oost en Kralingse Bos zijn samengevoegd tot Kralingen Oost. In Kralingen-Crooswijk wonen veel jongeren; de helft van de inwoners is jonger dan 35 jaar. In Struisenburg is de helft van de inwoners tussen de 16 en 35 jaar. Ongeveer de helft van de inwoners van Kralingen-Crooswijk is allochtoon. Dit is vergelijkbaar met de rest van Rotterdam. In Crooswijk wonen relatief gezien de meeste allochtonen. De inwoners van Kralingen-Crooswijk zijn vaker hoog opgeleid in vergelijking met het Rotterdamse gemiddelde. Vooral in Kralingen Oost en Struisenburg wonen veel hoogopgeleiden. Ruim de helft (57,2%) van de inwoners van Kralingen-Crooswijk heeft een betaalde werkkring. Dit is vergelijkbaar met de rest van Rotterdam. Van de inwoners van de deelgemeente geeft 10% aan schulden te moeten maken en nog eens 9% moet spaarmiddelen aanspreken om rond te komen. Beide percentages zijn vergelijkbaar met de rest van Rotterdam.

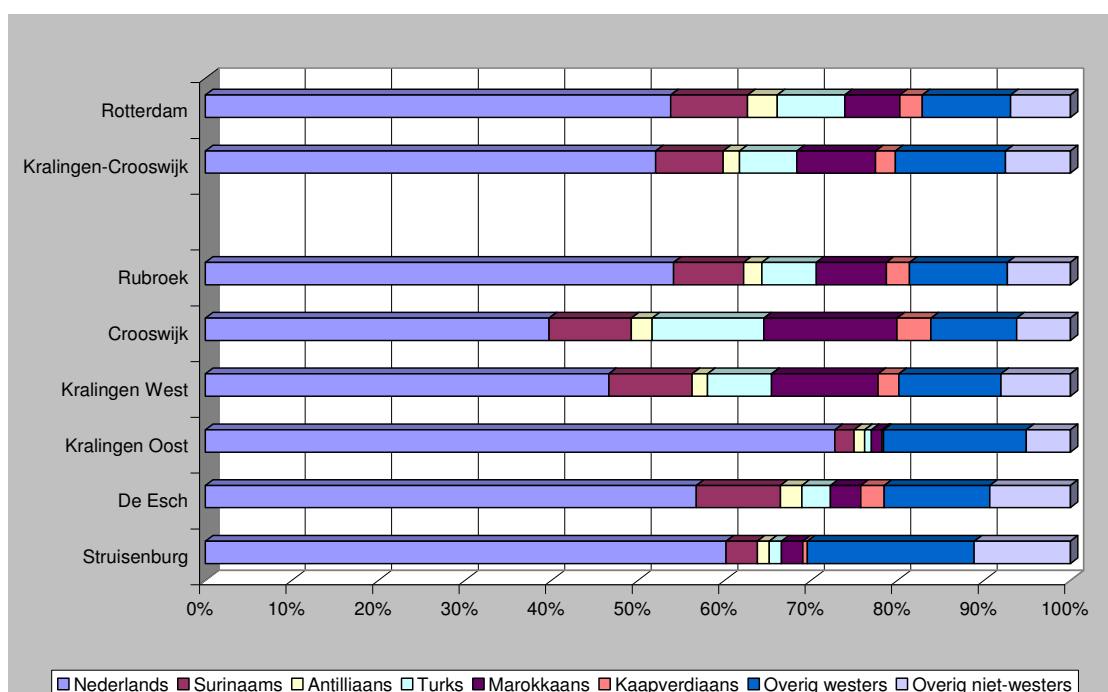
Tabel 1.1 Aantal inwoners in deelgemeente Kralingen-Crooswijk naar leeftijdsgroep en per wijk

	Inwoners	0 tot 16 jaar	16 tot 35 jaar	35 tot 55 jaar	55 tot 75 jaar	75 jaar en ouder	Respondenten
	n	%	%	%	%	%	n
Rotterdam	582.949	17,8	28,6	28,4	17,9	7,3	5.935
Kralingen-Crooswijk	49.216	15,0	35,2	26,4	17,1	6,4	440
Wijken							
Rubroek	7.816	13,5	37,2	24,4	16,2	8,7	76
Crooswijk ¹	10.591	18,1	31,0	28,1	17,1	5,7	101
Kralingen West	15.386	16,1	37,0	26,7	14,9	5,3	97
Kralingen Oost ²	6.812	18,1	28,2	26,8	19,4	7,4	68
De Esch	4.352	11,6	32,0	28,9	20,5	7,1	58
Struisenburg	4.259	4,4	49,7	21,5	18,9	5,5	40

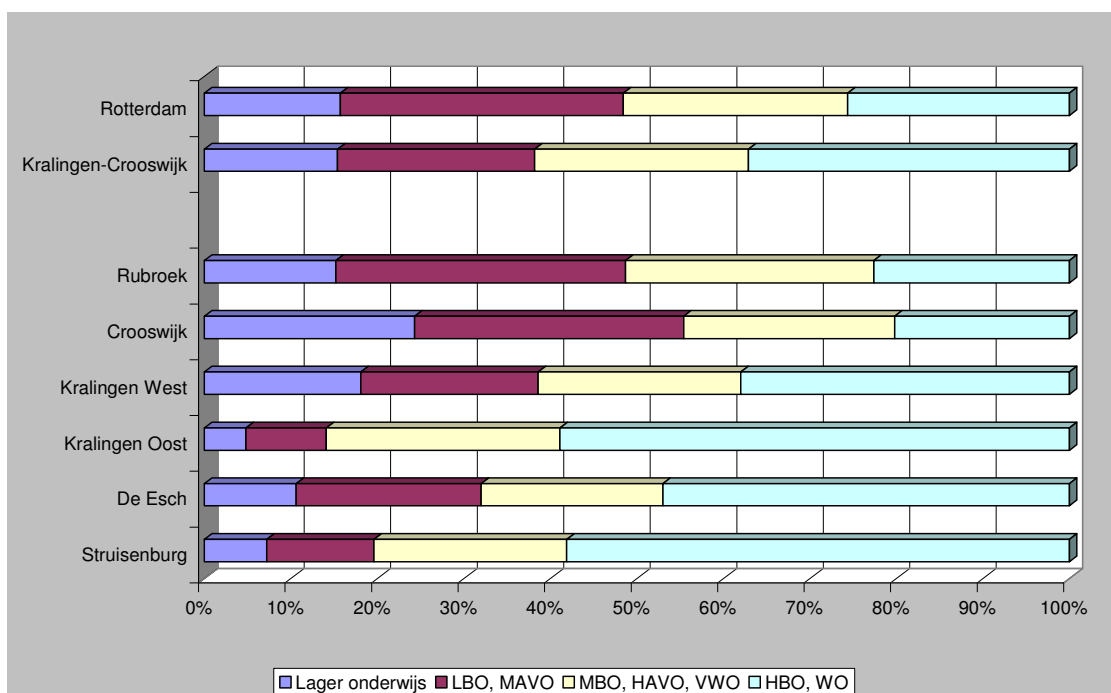
Bron: GBA Rotterdam peildatum 1 januari 2008.

¹ Deze wijk bestaat uit de wijken Nieuw Crooswijk en Oud Crooswijk.

² Deze wijk bestaat uit de wijken Kralingen Oost en Kralingse Bos.

Figuur 1.1 Herkomst van de inwoners van de wijken in Kralingen-Crooswijk (bron: GBA Rotterdam, 1 januari 2008)

*Figuur 1.2 Opleidingsniveau van de inwoners van 16 jaar en ouder per wijk
(bron: gezondheidsenquête 2008)*

2 Lichamelijke gezondheid en psychisch welbevinden

Ervaren gezondheid

De ervaren gezondheid is het oordeel van de respondent over zijn of haar eigen gezondheid. Eén op de vijf inwoners van Kralingen-Crooswijk beoordeelt zijn gezondheid als matig of slecht. Het percentage inwoners dat zijn gezondheid als matig of slecht ervaart, varieert tussen de wijken van 4,6% in Struisenburg tot 24,8% in De Esch. Tussen de wijken konden geen verschillen worden aangetoond.

Tabel 2.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met een matig of slecht ervaren gezondheid

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	18,7	17,6 - 19,9
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	19,6	15,8 - 24,2
Wijken		
Rubroek	22,1	14,1 - 32,9
Crooswijk	24,7	16,5 - 35,4
Kralingen West	21,8	13,8 - 32,6
Kralingen Oost	10,1	4,6 - 20,8
De Esch	24,8	15,1 - 38,1
Struisenburg	4,6 [#]	1,1 - 16,9

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

Chronische ziekten en aandoeningen

In de vragenlijst hebben respondenten aangegeven welke van 23 ziekten en aandoeningen ze in de afgelopen 12 maanden hebben gehad en of deze zijn vastgesteld door een arts. In Kralingen-Crooswijk heeft 55% van de inwoners minstens één van de nagevraagde ziekten of aandoeningen gehad. Van de inwoners met minimaal één ziekte of aandoening voelt 71% zich belemmerd bij het uitvoeren van de dagelijkse bezigheden thuis, op school, op het werk of in de vrijetijdsbesteding. In tabel 2.2 is het voorkomen van een selectie van de nagevraagde ziekten en aandoeningen per wijk te zien. In De Esch heeft bijna één op de vier inwoners een hoge bloeddruk. Dit percentage is hoger dan in de andere wijken. Het percentage inwoners met aandoeningen aan de nek of schouder is hoger in Kralingen West. Dit verschil is te verklaren door verschillen in geslachts- en leeftijdsopbouw. In Kralingen-Crooswijk komt vernauwing van de bloedvaten minder vaak voor dan in de andere deelgemeenten. Ook dit is te verklaren door verschillen in leeftijd en geslacht. Eczeem komt in Kralingen-Crooswijk vaker voor dan in de andere deelgemeenten (niet in tabel). In vergelijking met 2005 is het percentage inwoners van 16 tot 85 jaar in Rubroek met migraine, rugaandoeningen en artrose van de heup of knie afgenomen. In 2005 gaf 29,7% van de inwoners van 16 tot 85 jaar in Rubroek aan migraine te hebben, 22,4% had een aandoening aan de rug en 22,5% had artrose. Het percentage inwoners van 16 tot 85 jaar met astma is in Kralingen West gestegen van 3,1% in 2005 naar 10,1% in 2008.

Tabel 2.2 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met een ziekte of aandoening

	Rotterdam	Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	Rubroek	Crooswijk	Kralingen West	Kralingen Oost	De Esch	Struisenburg
	% ¹	% ¹	% ¹	% ¹	% ¹	% ¹	% ¹	% ¹
Suikerziekte	5,9	4,5	7,1	8,2	4,0 [#]	-	4,7 [#]	-
Migraine	15,2	15,7	15,3	18,4	13,6	20,9	17,4	9,9 [#]
Hoge bloeddruk	16,4	13,0	10,6	10,7	12,2	14,2	23,7*	12,1
Astma	9,1	9,4	6,6	13,3	10,0	9,1	11,0	2,3 [#]
Aandoening aan rug	11,5	11,2	9,1	9,2	15,9	7,4	17,0	2,3 [#]
Artrose	15,1	12,1	8,5	16,8	9,1	18,7	14,7	6,9 [#]
Aandoening aan nek / schouder	10,7	10,9	7,6	10,1	16,6	5,8 [#]	8,3	8,4 [#]
Aandoening aan elleboog / pols / hand	7,8	6,4	5,9 [#]	7,6	8,1	4,4 [#]	8,9 [#]	-
Depressie	11,0	12,3	5,5 [#]	17,5	15,0	7,8 [#]	18,3	4,7 [#]

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

Problemen met zien

Vijftien procent van de inwoners van 55 jaar en ouder in de deelgemeente Kralingen-Crooswijk geeft aan problemen met zien te hebben. Dit percentage is hoger dan in de rest van Rotterdam, waar 9% van de 55-plussers problemen heeft met zien. Vanwege kleine aantallen is het niet mogelijk om te bepalen of er verschillen zijn tussen de wijken in Kralingen-Crooswijk.

Psychisch welbevinden

Met 10 vragen is bepaald hoeveel risico iemand heeft op een depressie. De helft van de inwoners van Kralingen-Crooswijk heeft een matig of hoog risico op depressie. Tussen de wijken varieert het percentage inwoners met een matig of hoog risico op depressie van 38,1% in Kralingen Oost tot 57,5% in Kralingen West. Als gecorrigeerd wordt voor leeftijd en geslacht wijkt Kralingen Oost positief af van de andere wijken. In vergelijking met 2005 is het aandeel mensen van 16 tot 85 jaar met een matig of hoog risico op depressie afgenomen in Kralingen West van 61,3% in 2005 tot 42,5% in 2008.

Tabel 2.3 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met een matig of hoog risico op depressie

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	48,0	46,4 - 49,5
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	50,1	44,7 - 55,4
Wijken		
Rubroek	44,5	33,7 - 55,9
Crooswijk	51,0	40,0 - 61,9
Kralingen West	57,5	45,6 - 68,6
Kralingen Oost	38,1*	26,6 - 51,2
De Esch	54,1	40,7 - 66,9
Struisenburg	45,5	30,7 - 61,3

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

Eenzaamheid

Ruim een derde van de inwoners van Kralingen-Crooswijk is matig tot (zeer) ernstig eenzaam. In vergelijking met 2005 komt er minder eenzaamheid in de deelgemeente voor. In 2005 was 47,7% van 16 tot 85-jarigen eenzaam, terwijl dit in 2008 38,1% is. In Crooswijk is de helft van de inwoners matig tot (zeer) ernstig eenzaam. Dit is hoger dan in de andere wijken. In Kralingen Oost komt minder eenzaamheid voor. Toch is ook hier één op de vijf inwoners eenzaam. In vergelijking met 2005 komt eenzaamheid in Kralingen West onder 16 tot 85-jarigen minder vaak voor (38,1% in 2005 vs. 21,1% in 2008).

Tabel 2.4 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met matige tot zeer ernstige eenzaamheid

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	42,2	40,6 - 43,7
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	37,8	32,7 - 43,3
Wijken		
Rubroek	38,2	27,5 - 50,1
Crooswijk	52,2*	41,0 - 63,2
Kralingen West	36,4	25,7 - 48,8
Kralingen Oost	20,7*	12,1 - 33,2
De Esch	49,9	36,5 - 63,3
Struisenburg	23,3	12,3 - 39,8

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

3 Leefstijl

Manier van leven

In Kralingen-Crooswijk vindt één op de drie inwoners dat hij 'niet gezond, niet ongezond', 'ongezond' of 'zeer ongezond' leeft. Tussen de wijken varieert dit percentage van 23,3% in Kralingen Oost tot 41,5% in Rubroek. Er zijn echter geen verschillen tussen de wijken aantoonbaar.

Tabel 3.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat de manier van leven niet gezond / niet ongezond of (zeer) ongezond vindt

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	32,7	31,2 - 34,1
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	33,6	28,7 - 39,0
Wijken		
Rubroek	41,5	30,5 - 53,5
Crooswijk	34,0	24,6 - 45,0
Kralingen West	33,5	23,1 - 45,7
Kralingen Oost	23,3	14,2 - 35,7
De Esch	35,5	23,9 - 49,2
Struisenburg	31,0	18,1 - 47,6

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

Overgewicht

In de deelgemeente Kralingen-Crooswijk heeft ruim een kwart (26,9%) van de inwoners van 16 jaar en ouder matig overgewicht en 11,6% heeft ernstig overgewicht (obesitas). In Crooswijk wonen in vergelijking met de andere wijken veel mensen met obesitas; bijna één op de vijf inwoners heeft obesitas.

Tabel 3.2 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met matig overgewicht of obesitas

	Matig overgewicht (BMI 25-30)		Obesitas (BMI ≥ 30)	
	% ¹	95% BI ²	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	33,6	32,1 - 35,0	14,4	13,3 - 15,5
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	26,9	22,3 - 31,9	11,6	8,6 - 15,4
Wijken				
Rubroek	24,6	15,8 - 36,1	16,1	9,0 - 27,2
Crooswijk	36,0	25,9 - 47,6	18,6*	11,9 - 27,8
Kralingen West	26,8	17,7 - 38,6	8,1	3,7 - 17,0
Kralingen Oost	27,3	17,7 - 39,6	3,6 [#]	0,9 - 12,9
De Esch	20,6	11,6 - 33,8	17,0	8,7 - 30,6
Struisenburg	17,5	8,3 - 33,1	4,9 [#]	1,2 - 17,7

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

Lichaamsbeweging

Aan de hand van meerdere vragen over het beweeggedrag kan worden bepaald hoeveel procent van de inwoners voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB). Volwassenen voldoen aan de NNGB als ze op minimaal vijf dagen van de week een half uur matig intensief actief zijn. Twee van de vijf inwoners van Kralingen-Crooswijk beweegt onvoldoende en voldoet niet aan de NNGB. In De Esch is het percentage inwoners dat niet aan de norm voldoet hoger dan in de andere wijken.

Tabel 3.3 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat niet voldoet aan de beweegnorm

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	42,7	41,2 - 44,2
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	40,6	35,5 - 45,9
Wijken		
Rubroek	47,7	36,3 - 59,5
Crooswijk	39,4	29,6 - 50,1
Kralingen West	34,9	24,6 - 46,8
Kralingen Oost	38,7	27,4 - 51,3
De Esch	54,9*	41,2 - 67,9
Struisenburg	37,3	23,0 - 54,2

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

Roken

Dertig procent van de inwoners van Kralingen-Crooswijk rookt. Tussen de wijken in de deelgemeente varieert het percentage rokers van 24% in Struisenburg tot 36,5% in Kralingen West. Er zijn echter geen verschillen waarneembaar tussen de wijken.

Tabel 3.4 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat rookt

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	27,9	26,5 - 29,3
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	30,8	25,9 - 36,3
Wijken		
Rubroek	25,5	16,5 - 37,3
Crooswijk	34,0	24,1 - 45,7
Kralingen West	36,5	25,6 - 48,8
Kralingen Oost	24,2	14,9 - 36,9
De Esch	30,4	19,6 - 43,8
Struisenburg	24,0	12,6 - 40,7

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

Alcoholgebruik

Indien mannen meer dan 21 glazen alcoholische drank per week drinken en vrouwen meer dan 14 glazen worden zij beschouwd als overmatige drinkers. In de deelgemeente Kralingen-Crooswijk wordt door 15,6% van de inwoners van 16 jaar en ouder overmatig gedronken. Er wonen in deze deelgemeente meer overmatig drinkers dan in de andere deelgemeenten. In de leeftijdsgroepen 16 tot 25 jaar, 45 tot 55 jaar en 65 tot 75 jaar wordt door inwoners van Kralingen-Crooswijk meer gedronken dan door andere Rotterdammers.

Tabel 3.5 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat overmatig drinkt

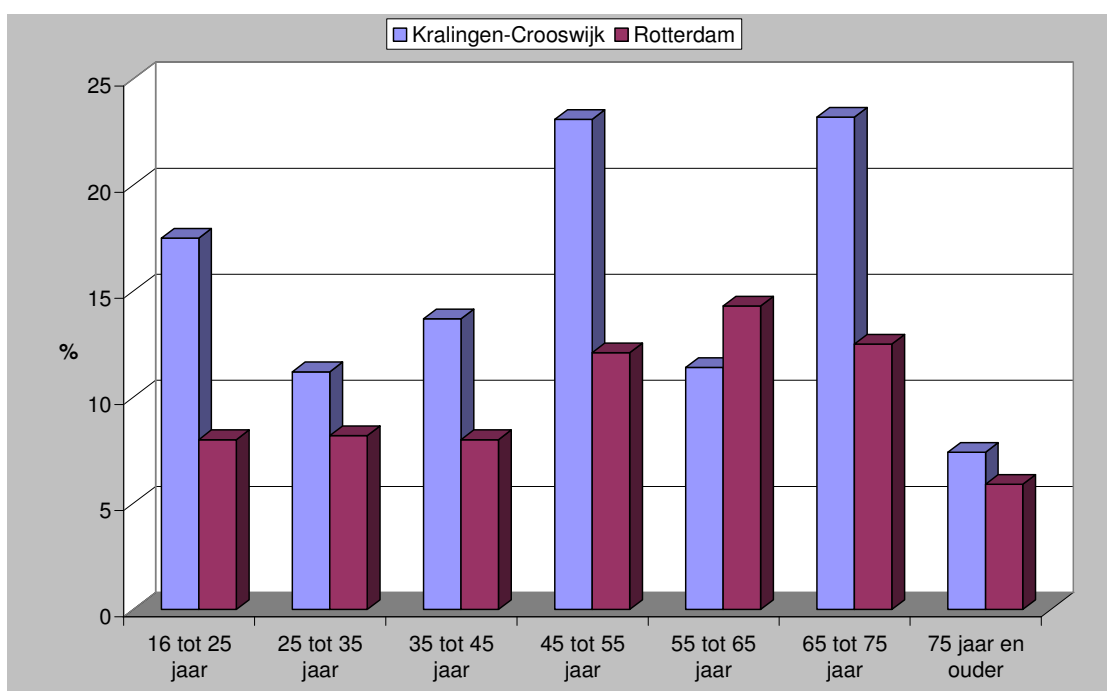
	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	9,9	9,0 - 10,9
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	15,6*	11,8 - 20,4
Wijken		
Rubroek	15,9	8,8 - 27,0
Crooswijk	12,5	6,6 - 22,5
Kralingen West	17,6	9,9 - 29,4
Kralingen Oost	18,9	10,6 - 31,6
De Esch	12,9	5,7 - 26,5
Struisenburg	12,0 [#]	4,5 - 28,2

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie ($n < 5$).

Figuur 3.1 Percentage overmatige drinkers in Kralingen-Crooswijk en Rotterdam naar leeftijd

Drugsgebruik

Ruim twee derde van de inwoners van 16 tot 55 jaar van Kralingen-Crooswijk heeft ooit cannabis gebruikt. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld in Rotterdam waar 28% ooit cannabis gebruikt heeft. Tussen de wijken konden geen verschillen worden aangetoond.

Eén op de tien inwoners van 16 tot 55 jaar heeft ooit harddrugs gebruikt. Tussen de wijken zijn geen verschillen gevonden.

Tabel 3.6 Percentage inwoners van 16 tot 55 jaar dat ooit harddrugs gebruikt heeft

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	9,9	8,7 - 11,2
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	10,4	6,8 - 15,5
Wijken		
Rubroek	9,3 [#]	3,5 - 22,6
Crooswijk	10,1	5,4 - 18,0
Kralingen West	14,8	6,7 - 29,4
Kralingen Oost	5,8 [#]	1,7 - 17,8
De Esch	2,0 [#]	0,3 - 13,0
Struisenburg	11,9 [#]	3,9 - 30,7

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

Seksueel risicogedrag

Een losse partner is een partner met wie de respondent geen vaste relatie heeft of waarbij de relatie binnen 3 maanden weer over was. In de deelgemeente Kralingen-Crooswijk heeft 11% van de 16 tot 55-jarigen in de 12 maanden voor het onderzoek seks gehad met een losse partner. Ongeveer de helft van de mensen die seks hebben met een losse partner gebruiken hierbij geen condoom en vertonen dus risicogedrag. In Kralingen Oost is het aandeel inwoners van 16 tot 55 jaar dat seks heeft gehad met een losse partner hoger dan in de andere wijken.

Tabel 3.7 Percentage inwoners van 16 tot 55 jaar dat in de afgelopen 12 maanden seks heeft gehad met losse partner(s)

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	10,7	9,6 - 12,1
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	11,0	7,5 - 15,7
Wijken		
Rubroek	12,5	5,4 - 26,2
Crooswijk	4,4 [#]	1,6 - 11,8
Kralingen West	7,4 [#]	2,3 - 21,0
Kralingen Oost	21,1 [*]	11,4 - 35,6
De Esch	10,9 [#]	3,9 - 26,9
Struisenburg	19,9	8,7 - 39,4

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

^{*} Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

4 Zorggebruik en mantelzorg

Zorggebruik

Ruim zeventig procent van de inwoners van de deelgemeente Kralingen-Crooswijk heeft in het jaar voorafgaand aan het onderzoek contact gehad met de huisarts. In Struisenburg is dit percentage duidelijk lager dan in de andere wijken. Twee derde van de inwoners van de deelgemeente is in het jaar voor het onderzoek naar de tandarts geweest. In Crooswijk het percentage lager dan in de andere wijken. Tien procent van de inwoners van Kralingen-Crooswijk heeft contact gehad met de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) of het algemeen maatschappelijk werk (AMW).

Tabel 4.1 Percentage inwoners van 16 en ouder in het afgelopen jaar contact heeft gehad met de huisarts, tandarts en GGZ of AMW

	Huisarts		Tandarts		GGZ / AMW	
	% ¹	95% BI ²	% ¹	95% BI ²	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	73,7	72,3 - 75,0	67,2	65,8 - 68,6	8,7	7,9 - 9,7
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	72,6	67,8 - 77,0	67,7	62,4 - 72,5	10,2	7,2 - 14,2
Wijken						
Rubroek	80,8	69,6 - 88,5	62,1	50,2 - 72,6	11,1	5,5 - 21,2
Crooswijk	78,2	67,1 - 86,3	57,9*	46,8 - 68,3	13,9	7,5 - 24,3
Kralingen West	71,2	60,4 - 80,1	71,5	59,5 - 81,1	10,7	5,0 - 21,5
Kralingen Oost	63,5	51,5 - 74,0	74,9	62,3 - 84,4	5,5 [#]	2,0 - 14,6
De Esch	80,1	67,1 - 88,8	74,2	60,6 - 84,4	12,9	6,2 - 25,0
Struisenburg	56,1*	40,4 - 70,6	69,1	52,7 - 81,7	2,4 [#]	0,3 - 15,5

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

Mantelzorg

Negen procent gaf op het moment van het onderzoek mantelzorg. In De Esch wordt door meer inwoners mantelzorg gegeven dan in de andere wijken. Zestien procent verleende ten tijde van het onderzoek mantelzorg.

Tabel 4.2 Percentage inwoners van 16 en ouder dat momenteel mantelzorg geeft

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	10,2	9,3 - 11,3
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	9,1	6,7 - 12,2
Wijken		
Rubroek	3,3 [#]	0,8 - 12,2
Crooswijk	8,6	4,4 - 16,3
Kralingen West	4,1 [#]	1,3 - 12,0
Kralingen Oost	6,4	2,7 - 14,6
De Esch	16,2*	8,1 - 29,6
Struisenburg	7,9 [#]	2,5 - 22,7

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

5 Woonomgeving

Tevredenheid woning en woonomgeving

In Kralingen-Crooswijk geeft 87,3% een voldoende aan de woning en 83,7% geeft een voldoende aan de woonomgeving. In Crooswijk is men zowel over de woning als over de woonomgeving minder tevreden in vergelijking met de andere wijken. In Struisenburg beoordelen alle respondenten de woning met een voldoende. In deze wijk zal in werkelijkheid niet iedereen de woning een voldoende geven, maar bij benadering komt het dicht in de buurt van 100%.

Tabel 5.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat een voldoende geeft aan de woning en woonomgeving

	Woning		Woonomgeving	
	% ¹	95% BI ²	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	87,9	86,8 - 88,9	85,4	84,3 - 86,5
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	87,3	83,1 - 90,6	83,7	79,4 - 87,3
Wijken				
Rubroek	90,6	80,4 - 95,7	89,7	79,7 - 95,1
Crooswijk	74,3*	62,9 - 83,2	66,0*	54,6 - 75,9
Kralingen West	85,2	74,4 - 91,9	85,0	74,4 - 91,7
Kralingen Oost	97,9	86,2 - 99,7	91,3	80,3 - 96,4
De Esch	88,7	77,5 - 94,7	88,5	76,6 - 94,8
Struisenburg	≈100,0	- - -	89,9	75,3 - 96,3

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

Milieuproblemen in de buurt

De respondenten is gevraagd om aan te geven wat de drie grootste (milieu)problemen zijn die ze in hun wijk ervaren. In Kralingen-Crooswijk ervaart men vaker geluidsoverlast in de wijk in vergelijking met de andere deelgemeenten. Dit verschil is te verklaren door de geslachts- en leeftijdsopbouw van de deelgemeente; na correctie hiervoor verdwijnt het verschil. Geluidsoverlast is met name een probleem in de wijken Rubroek en Struisenburg. Dit probleem wordt in beide wijken door een hoger percentage inwoners dan in de andere wijken genoemd. In Crooswijk heeft men meer dan in andere wijken last van hondenpoep. Ruim de helft geeft aan dat dit een probleem is. Ook heeft men in Crooswijk vaker last van rommel op straat dan in de andere wijken.

Tabel 5.2 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat last heeft van rommel op straat, hondenpoep en geluidsoverlast

	Rommel op straat		Hondenpoep		Geluidsoverlast	
	% ¹	95% BI ²	% ¹	95% BI ²	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	40,2	38,7 - 41,7	36,9	35,4 - 38,4	32,0	30,6 - 33,5
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	44,7	39,4 - 50,1	38,8	33,8 - 44,1	37,0	32,0 - 42,2
Wijken						
Rubroek	52,6	40,8 - 64,1	47,3	36,0 - 58,9	51,5*	39,8 - 63,0
Crooswijk	55,5*	45,1 - 65,4	51,9*	41,2 - 62,4	38,8	29,8 - 48,7
Kralingen West	46,5	34,9 - 58,5	36,8	26,2 - 48,9	31,0	21,0 - 43,2
Kralingen Oost	29,7*	19,5 - 42,4	35,4	24,3 - 48,3	20,9*	12,5 - 32,8
De Esch	28,0*	18,0 - 40,7	30,2	19,2 - 44,1	27,3	17,1 - 40,6
Struisenburg	38,7	24,2 - 55,6	14,2*	6,1 - 29,5	59,5*	42,8 - 74,3

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

Sociale cohesie

In de deelgemeente Kralingen-Crooswijk ervaart 70,8% de sociale cohesie in de wijk als laag. De sociale cohesie in de wijk wordt door inwoners van Kralingen Oost minder vaak als laag ervaren dan in de andere wijken. In Crooswijk ervaart driekwart van de inwoners van 16 tot 85 jaar de sociale cohesie als laag; dit is een verbetering ten opzichte van 2005 (87,8% in 2005 vs. 75,6% in 2008).

Tabel 5.3 Percentage inwoners van 16 en ouder dat de sociale cohesie in de wijk laag vindt

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	67,0	65,6 - 68,4
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	70,8	65,6 - 75,5
Wijken		
Rubroek	70,7	58,7 - 80,3
Crooswijk	75,8	65,2 - 84,0
Kralingen West	73,5	61,3 - 82,9
Kralingen Oost	53,2*	40,6 - 65,4
De Esch	81,2	67,8 - 89,8
Struisenburg	65,9	49,5 - 79,2

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente.

² 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

Ventilatie in de woning

Aan de respondenten van 16 tot 55 jaar is gevraagd naar het soort ventilatiesysteem dat in de woning aanwezig is en hoelang er per etmaal in de winter gelucht of geventileerd wordt in de woonkamer, slaapkamer, badkamer en keuken. Op basis hiervan is geconcludeerd welk percentage van de inwoners in diverse leefruimten onvoldoende gebruik maakt van ventilatiesystemen. In de deelgemeente Kralingen-Crooswijk is het percentage inwoners dat onvoldoende ventileert in de keuken hoger dan in de rest van Rotterdam (56% in de deelgemeente vs. 48,6% in Rotterdam). In Kralingen Oost wordt in de keuken minder goed geventileerd dan in de rest van de deelgemeente; 71,2% ventileert onvoldoende in de keuken. De percentages inwoners in de deelgemeente die onvoldoende in de woonkamer (64,9%), slaapkamer (60,3%) en badkamer (60,5%) ventileren, zijn vergelijkbaar met Rotterdam.

6 Huiselijk geweld

In Kralingen-Crooswijk geeft 7,8% van de inwoners aan ooit slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld. Dit is vergelijkbaar met de andere deelgemeenten. In De Esch geven meer inwoners aan ooit slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld dan in de andere wijken; 17,3% van de inwoners zegt slachtoffer te zijn geweest.

Tabel 6.1 Percentage inwoners van 16 en ouder dat ooit slachtoffer is geweest van huiselijk geweld

	% ¹	95% BI ²
Rotterdam	8,2	7,4 - 9,1
Deelgemeente Kralingen-Crooswijk	7,8	5,3 - 11,3
Wijken		
Rubroek	6,2 [#]	2,3 - 15,5
Crooswijk	8,6	3,9 - 18,0
Kralingen West	6,2	2,2 - 16,1
Kralingen Oost	5,5 [#]	1,8 - 15,9
De Esch	17,3*	9,7 - 29,0
Struisenburg	8,4 [#]	2,7 - 23,7

³ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van andere deelgemeenten of van andere wijken in de deelgemeente.

⁴ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de rest van Rotterdam of van de rest van de deelgemeente na correctie voor leeftijd en geslacht.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

7 Samenvatting en belangrijkste uitkomsten

De gezondheid van de inwoners van de deelgemeente Kralingen-Crooswijk is voor veel gezondheidsmaten vergelijkbaar met de rest van Rotterdam. Eén op de vijf inwoners ervaart zijn gezondheid als matig of slecht en één op de drie inwoners vindt de eigen manier van leven niet gezond, niet ongezond of (zeer) ongezond.

Ruim de helft van de inwoners heeft minstens één ziekte of aandoening en 71% voelt zich in het dagelijkse leven belemmerd door deze ziekte of aandoening. In De Esch geven inwoners vaker aan een hoge bloeddruk te hebben en in Kralingen West zegt men vaker een aandoening aan de nek of schouder te hebben. In Rubroek is een afname zichtbaar in het percentage inwoners met migraine, rugaandoeningen en artrose van de heup of knie. In Kralingen West is een stijging zichtbaar in het percentage mensen met astma of COPD. Het percentage 55-plussers in de deelgemeente die problemen hebben met zien is hoger dan in de rest van Rotterdam.

Hoewel het percentage inwoners in Kralingen-Crooswijk met een matig of hoog risico op een depressie vergelijkbaar is met de rest van Rotterdam, heeft tot de helft van de inwoners een matig of hoog risico hierop. In Kralingen West is een afname te zien van dit percentage ten opzichte van 2005.

Ruim één derde van de inwoners is matig tot (zeer) ernstig eenzaam. In Crooswijk is zelfs de helft van de inwoners eenzaam. In Kralingen Oost komt eenzaamheid juist minder vaak voor in vergelijking met de andere wijken in de deelgemeenten. Zowel in de deelgemeente als in Kralingen West is een afname in het percentage eenzamen zichtbaar ten opzichte van 2005.

De leefstijl van de inwoners van Kralingen-Crooswijk is grotendeels vergelijkbaar met de rest van Rotterdam. Toch blijft aandacht voor een gezonde leefstijl belangrijk aangezien 39% van de inwoners te zwaar is, 41% onvoldoende beweegt en 31% rookt. In de wijk Crooswijk heeft bijna één op de vijf inwoners obesitas en in De Esch voldoet 55% van de inwoners niet aan de beweegnorm.

Overmatig alcoholgebruik komt in Kralingen-Crooswijk vaker voor dan elders in Rotterdam. Dit geldt met name voor de inwoners van 16 tot 25 jaar, 45 tot 55 jaar en 65 tot 75 jaar. Ongeveer één op de tien inwoners heeft ooit harddrugs gebruikt en ongeveer evenveel mensen hebben in het jaar voor het onderzoek seks gehad met losse partner(s).

Het zorggebruik in Kralingen-Crooswijk is vergelijkbaar met de rest van de stad. In Struisenburg heeft men minder vaak contact gehad met de huisarts en in Crooswijk bezoekt men minder vaak de tandarts. In De Esch wordt meer dan gemiddeld mantelzorg gegeven.

Bij de woonomgeving zien we wat meer verschillen tussen de wijken. In Crooswijk geven de mensen minder vaak een voldoende aan de woning en woonomgeving. Ook hebben ze in Crooswijk vaker last van rommel op straat en hondenpoep. De sociale cohesie is volgens de inwoners van Crooswijk wel verbeterd. In Rubroek heeft men vaker last van geluidsoverlast dan in de andere wijken. Kralingen Oost valt positief op in vergelijking met de rest van de deelgemeente; men heeft minder vaak last van rommel op straat en geluidsoverlast en de sociale cohesie in de buurt wordt door minder mensen als laag ervaren. In De Esch heeft men ook minder vaak last van rommel op straat. In Struisenburg heeft men minder vaak last door hondenpoep, maar men ervaart weer vaker geluidsoverlast. In de keuken wordt minder goed geventileerd door de inwoners van Kralingen-Crooswijk.

Het percentage inwoners dat zegt ooit slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld is vergelijkbaar met de rest van de stad. In De Esch wonen echter meer mensen die zeggen ooit slachtoffer te zijn geweest.

Bijlage 1 Toelichting bij indicatoren

Opleiding

Er is gevraagd naar de hoogst voltooide afgeronde opleiding.

Werksituatie

Er is gevraagd welke situatie het meest van toepassing is op de respondent. Men kon kiezen uit: 'betaald werken' (32, 20-32, 12-20, <12 uur per week), 'met pensioen', 'werkloos / werkzoekend', 'arbeidsongeschikt', 'bijstandsuitkering', 'fulltime huisman/huisvrouw' of 'ik volg onderwijs / studeer'.

Ervaren gezondheid

De ervaren gezondheid van de respondenten is nagevraagd met de volgende vraag: 'Hoe zou u over het algemeen uw gezondheid noemen?'. Deze vraag kon beantwoord worden met 'uitstekend', 'zeer goed', 'goed', 'matig' en 'slecht'.

Chronische aandoeningen

In de vragenlijst hebben respondenten aangegeven welke van de ziekten en aandoeningen (23 stuks) ze in de afgelopen 12 maanden hebben gehad en of deze zijn vastgesteld door een arts.

Risico op depressie

Om een beeld te krijgen van de psychische gezondheid is een vragenset van 10 vragen (K10) in de vragenlijst opgenomen. De K10 is een maat voor psychische gezondheid en meet in het bijzonder depressieve klachten in de maand voorafgaand aan het onderzoek. Aan de hand van de uitkomsten van de K10 kan bepaald worden hoeveel risico (hoog, matig, weinig of geen) iemand heeft op een depressie.

Eenzaamheid

De cijfers over eenzaamheid zijn gebaseerd op de eenzaamheidsschaal van de Jong et al (1985). Deze schaal bestaat uit 11 vragen die zowel op de sociale als emotionele eenzaamheid betrekking hebben. Bij sociale eenzaamheid wordt een ondersteunend netwerk gemist met als gevolg gevoelens van verveling en doelloosheid en bij emotionele eenzaamheid wordt het missen van intieme relaties bedoeld wat leidt tot gevoelens van verlatenheid en intens verdriet. De score op de eenzaamheidsschaal wordt in 4 klassen ingedeeld: niet eenzaam (0-2), matig eenzaam (3-8), ernstig eenzaam (9-10) en zeer ernstig eenzaam (11). De laatste drie klassen worden samengevoegd tot de groep 'eenzamen' (3-11).

Manier van leven

Met de volgende vraag in de vragenlijst is gekeken hoe gezond de respondenten hun eigen manier van leven vinden: 'Hoe gezond vindt u alles bij elkaar genomen uw manier van leven?'. De antwoordmogelijkheden op deze vraag zijn: 'zeer gezond', 'gezond', 'niet gezond, niet ongezond', 'ongezond' of 'zeer ongezond'.

Overgewicht

Een maat voor overgewicht is de Body Mass Index (BMI). Op basis van het lichaamsgewicht en de lengte van een persoon kan de BMI berekend worden ($\text{gewicht} / \text{lengte}^2$). Bij een BMI groter dan of gelijk aan 25 is er sprake van overgewicht. Is de BMI groter dan of gelijk aan 30, dan is er sprake van obesitas (ernstig overgewicht).

Nederlandse Norm Gezond Bewegen

Aan de hand van meerdere vragen naar verschillende vormen van lichaamsbeweging en de duur hiervan, kan berekend worden hoeveel procent van de inwoners voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB). Volwassenen (18 jaar en ouder) voldoen aan deze norm als ze op minimaal vijf dagen (nog beter zou zijn op alle dagen) van de week een half uur matig intensief actief zijn. Voorbeelden van matig intensieve activiteiten zijn sport, fietsen van en naar het werk of school, stevig wandelen en tuinieren. Ook kan men lichamelijk actief zijn op het werk of door het verrichten van huishoudelijke werkzaamheden.

Overmatig alcohol gebruik

In de vragenlijst zijn meerdere vragen opgenomen over het gebruik van alcohol. Naast de vraag of de persoon wel of niet alcohol drinkt, werd gevraagd naar de frequentie en het aantal glazen dat er per keer gemiddeld gedronken wordt.

Indien mannen meer dan 21 glazen alcoholische drank per week drinken en vrouwen meer dan 14 glazen worden zij beschouwd als overmatige drinkers. Dit begrip zegt dus iets over het gemiddelde drinkgedrag.

Harddrugs

In de vragenlijst is gevraagd of mensen de volgende middelen (harddrugs) wel eens (ooit) gebruikt hebben: heroïne, cocaïne, amfetamine, LSD en XTC bedoeld. Harddrugs zijn schadelijker voor het lichaam dan cannabis.

Seksueel risicogedrag

Er werd gevraagd naar het hebben van seksueel contact met vaste en / of losse partners en het condoomgebruik bij seksuele contacten met losse partners. Onder seksueel contact werd in dit onderzoek het volgende verstaan: anale seks, vaginale seks en / of orale seks. Een losse partner is in de vragenlijst omschreven als 'een partner waarmee de respondent geen vaste relatie heeft of waarbij de relatie binnen 3 maanden weer over was'.

Zorggebruik

Er is gevraagd of men in de afgelopen 12 maanden zelf contact had gehad met de huisarts, tandarts, een instelling voor geestelijke gezondheidszorg (GGZ) of het algemeen maatschappelijk werk (AMW). Het zorggebruik GGZ en AMW zijn samengevoegd tot één indicator.

Mantelzorg

Mantelzorg is in de enquête omschreven als de zorg die iemand geeft aan een bekende uit zijn of haar omgeving, zoals een partner, ouder, kind, buurman of –vrouw, vriend(in), als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Deze zorg kan bestaan uit het huishouden doen, wassen, aankleden, gezelschap houden, vervoer, geldzaken regelen, enzovoorts. Mantelzorg wordt niet betaald.

Tevredenheid woning en woonomgeving

In de vragenlijst is de vraag gesteld hoe tevreden de respondent is met zijn of haar woonomgeving en woning. De tevredenheid met de woonomgeving en woning moest worden uitgedrukt in een rapportcijfer (1=zeer ontevreden en 10=zeer tevreden).

Milieuproblemen in de wijk

De respondenten is gevraagd om van een lijst met 12 onderwerpen aan te geven wat de drie grootste (milieu)problemen zijn die ze in hun wijk ervaren.

Sociale cohesie

Op basis van vijf vragen over de wijk waar in de respondent woont, kan inzicht worden gekregen in de mate van sociale cohesie in de wijk. Aan de hand van de antwoorden op de vijf vragen wordt een gemiddelde score voor sociale cohesie in de wijk berekend. Hoe lager de score, hoe ongunstiger men de sociale cohesie in de wijk beoordeelt. Wijken zijn op basis van de score ingedeeld in wijken met een lage, gemiddelde of hoge sociale cohesie.

Huiselijk geweld

Huiselijk geweld is in de vragenlijst omschreven als geweld dat door iemand uit de huiselijke kring wordt gepleegd (gezinsleden, familieleden, (ex)partners, huisvrienden). Slachtoffers en daders van geweld kunnen zowel vrouwen, kinderen als mannen zijn. Het kan gaan om psychisch of emotioneel geweld (getreiterd, gekleineerd of uitgescholden worden), lichamelijk geweld (mishandeld, geschopt en geslagen), ongewenste seksuele toenadering (seksueel getinte opmerkingen en ongewenst aangeraakt) en / of seksueel geweld (aangerand of verkracht).